

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



**ПОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
студентів напрямку**

**“ФІНАНСИ І КРЕДИТ”
(освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Підготовлено професором кафедри фінансів і статистики *М. В. Грідчиною* і доцентом кафедри фінансів і статистики *В. І. Пахомовим*

Перезатверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики (протокол № 14 від 22.04.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Грідчина М. В., Пахомов В.І. Програма навчальної практики студентів напрямку “Фінанси і кредит” (освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 18 с.

Програма містить мету та основні завдання практики, вказівки щодо організації та проведення практики, вимоги до звіту студентів, програму навчальної практики, критерії оцінювання знань, умінь і навичок, список рекомендованої літератури, а також додатки.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

МЕТА ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Навчальна практика студентів II курсу з напрямку “Фінанси і кредит” є невіддільною складовою навчального процесу.

Мета практики – поглибити та систематизувати знання студентів шляхом вирішення виробничо-ситуаційних проблем з різних галузей залежно від спеціальності.

Завдання навчальної практики – ознайомити студентів зі специфікою майбутньої спеціальності (спеціалізації), сформувавши базові професійні уміння і навички із загальнопрофесійних та спеціальних дисциплін, передбачених навчальним планом.

Основні завдання проходження навчальної практики:

- закріпити теоретичні знання, здобуті при вивченні дисциплін “Теорія фінансів”, “Фінанси підприємств”, “Гроші та кредит” та ін.;
- навчитись аналізувати фінансові результати та фінансовий стан підприємства;
- засвоїти методику роботи з науковою літературою;
- ознайомитися з методами здійснення наукових досліджень;
- підготувати реферативні матеріали з певних наукових питань;
- підготувати та захистити звіт з навчальної практики.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Практика організовується науково-методичним департаментом Міжрегіональної Академії управління персоналом (МАУП) разом з відповідними кафедрами.

Керівниками практики призначаються представники кафедр навчального закладу.

Практика проводиться згідно з навчальним планом підготовки студентів з напрямку “Фінанси і кредит” та програмою проведення практики.

Студенти направляються на практику на підставі наказу ректора МАУП. Зразок оформлення листа про проходження практики наведено в дод. 1.

Методичне управління навчальною практикою студентів здійснює кафедра фінансів МАУП згідно з фаховою спеціалізацією.

Обов’язки керівника навчальної практики

Обов’язки керівника практики від навчального закладу:

- забезпечує студентів методичними рекомендаціями (програмою практики);

- проводить інструктаж щодо порядку проходження навчальної практики;
- керує розробкою індивідуальних планів проходження студентами практики;
- контролює процес проходження студентами практики та збирання ними матеріалів для написання звіту;
- перевіряє звіти студентів про практику.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Основним документом, де фіксується процес проходження студентом практики, є щоденник проходження практики (дод. 2). За результатами проходження практики студент складає звіт про виконання програми практики (дод. 3) обсягом 20–25 сторінок з описом конкретно виконаної роботи. Звіт повинен містити відомості про виконання всіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки та пропозиції, список використаної літератури. Текст звіту ілюструють відповідними розрахунками, таблицями, схемами, рисунками тощо.

Орієнтовний план звіту про виконання програми практики:

- вступ, де зазначають мету та завдання практики;
- матеріали про виконання завдання, пов'язаного з поглибленням знань з курсу “Теорія фінансів”;
- матеріали про виконання завдання, пов'язаного з поглибленням знань з курсу “Гроші та кредит”;
- матеріали про виконання завдання, пов'язаного з поглибленням знань з курсу “Фінанси підприємств”;
- висновки про проходження практики;
- список літератури.

Звіт оформлюють на аркушах паперу формату А4, скріплюють та подають керівнику практики. Керівник практики від навчального закладу пише відгук, де зазначає ступінь виконання студентом програми навчальної практики, опанування методів виконання досліджень та набуття необхідних умінь.

Звіт про практику подають на кафедру не пізніше як через два дні після завершення практики.

Звіти про практику студенти захищають на кафедрі. До складу комісії із захисту входять керівники від бази практики, навчального

закладу і викладачі кафедри. Захист звітів оформлюється протоколами з диференційованою оцінкою роботи студентів.

На титульній сторінці звіту про практику ставиться підпис голови комісії (завідувача кафедри) про захист.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна практика передбачає закріплення здобутих студентами теоретичних знань у процесі виконання практичних завдань з відповідних навчальних курсів, підготовку та захист звіту.

1. Завдання з курсу “Теорія фінансів”

Завдання охоплює написання реферату та проведення семінарських занять.

Тему реферату студенти вибирають за першою літерою свого прізвища (див. таблицю в розділі “Гроші та кредит”).

Тематика рефератів

1. Об'єктивні передумови виникнення та розвитку фінансів.
2. Сутність та форми фінансового забезпечення відтворювального процесу.
3. Поняття, джерела та сфери використання фінансової інформації.
4. Необхідність фінансів в умовах ринкової економіки.
5. Суб'єкти фінансового контролю в Україні.
6. Права і обов'язки органів виконавчої влади в галузі управління фінансами.
7. Фінанси державних підприємств і організацій.
8. Розвиток податкової системи України.
9. Вплив державної податкової політики на розвиток економіки.
10. Організація і порядок виконання бюджетів.
11. Доходи і видатки державного бюджету України.
12. Мета і суб'єкти бюджетного контролю.
13. Необхідність і склад витрат на розвиток економіки в державному бюджеті України.
14. Причини виникнення бюджетного дефіциту.
15. Необхідність і склад бюджетних витрат на освіту, науку і культуру.
16. Методи фінансування бюджетного дефіциту і наслідки їх застосування.
17. Фінансові проблеми місцевого самоврядування.
18. Внутрішній та зовнішній борги держави і управління ними.

19. Принципи та методи управління державним кредитом.
20. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.

Теми семінарських занять

1. Сутність та структура фінансової системи.
2. Формування доходів та витрат бюджетів різних рівнів.
3. Фінансова політика держави. Вплив бюджету на економічний розвиток країни.
4. Економічна сутність і структура фінансового ринку. Фінансові посередники та їх функції.
5. Роль фондового ринку в економіці. Інструменти фондового ринку.
6. Функціонування організованого ринку цінних паперів в Україні.
7. Структура фінансів населення за джерелами надходжень та напрямками використання.
8. Роль страхування в забезпеченні господарської діяльності. Види страхування за галузями та методами розподілу ризиків.
9. Міжнародні фінансові відносини держави та підприємства. Світовий і національний валютні ринки.

2. Завдання з курсу “Гроші та кредит”

Завдання складається з реферату і двох розрахункових задач.

Варіанти реферату та задач студенти вибирають за першою літерою прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	А	Б	В	Г	Д	І	К	Л	М	Н
Номер теми реферату	1/21	2/22	3/23	4/24	5/25	6/26	7/27	8/28	9/29	10/30
Номер варіанта розрахункової задачі	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Перша літера прізвища студента	О, Е	П, Й	Р, Ю	С, Х	Т, Є	Ц, Ч	Ж, З	Щ, Щ	У, Ф	Я, Ї

Закінчення таблиці

Номер теми реферату	11/31	12/32	13/33	14/34	15/35	16/36	17/37	18/38	19/39	20/40
Номер варіанта розрахункової задачі	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

Тематика рефератів

1. Розвиток форм грошей та грошових відносин.
2. Економічна сутність та походження грошей.
3. Суть і види кредитних грошей.
4. Маса та швидкість обігу грошей.
5. Закон грошового обігу та особливості його вияву.
6. Основи забезпечення сталості грошової системи.
7. Інфляція: сутність, перспективи подолання в Україні.
8. Поняття грошового обороту: економічна основа і структура.
9. Сеньйораж і монетизація бюджетного дефіциту.
10. Методи регулювання грошового обігу.
11. Грошово-кредитна політика України.
12. Грошовий ринок України та перспективи його розвитку.
13. Вексельний обіг.
14. Суть та особливості обігу депозитних грошей, векселів і чеків.
15. Механізм поповнення маси грошей в обороті.
16. Ринок цінних паперів і перспективи його розвитку в Україні.
17. Суть і формування попиту на гроші.
18. Грошові реформи: необхідність та методи реалізації.
19. Кількісна теорія грошей.
20. Кейнсіанські та некейнсіанські теорії грошей.
21. Сучасний монетаризм та його вплив на грошово-кредитну політику.
22. Необхідність і сутність кредиту.
23. Форми та види кредиту і перспективи їх розвитку.
24. Функції та закономірності руху кредиту.
25. Роль кредиту у становленні ринкової економіки України.
26. Банківський кредит – основна форма кредиту.
27. Позичковий процент та його роль у розвитку економіки.

28. Кредитна система України та проблеми її розвитку.
29. Основи організації та функції банківської системи.
30. Національний банк України та його функції.
31. Комерційні банки в Україні.
32. Забезпечення стійкості банківської системи.
33. Становлення і розвиток грошової системи в Україні.
34. Фінансово-кредитні установи небанківського типу.
35. Необхідність та методи стабілізації валюти.
36. Закономірності формування конвертованості грошової одиниці.
37. Валютна система України та перспективи її розвитку.
38. Валютний ринок і механізм його регулювання.
39. Валютний курс: основи формування та регулювання.
40. Міжнародні фінансово-кредитні організації.

Розрахункова задача 1

Розв'язання задачі потребує оволодіння моделлю пропозиції грошей:

$$M_1 = mMB, \quad (1)$$

де M_1 — обсяг грошового агрегату M_1 ; m — грошовий мультиплікатор;

$$m = \frac{CR + 1}{CR + HR + ER}, \quad (2)$$

де CR — коефіцієнт депонування; HR — норма обов'язкових банківських резервів (встановлюється центральним банком країни); ER — норма надлишкових банківських резервів;

$$MB = C + R; \quad (3)$$

де MB — грошова база; C — готівка; R — банківські резерви.

Центральний банк може впливати на обсяг грошового агрегату M_1 , змінюючи грошову базу та норму обов'язкових банківських резервів.

Розв'язання полягає у розрахунках з метою отримання відповідей на такі питання:

1. Чому дорівнює M_1 ?
2. Як зміниться M_1 , якщо зміняться MB ; CR ; HR ?
3. Як треба змінити MB для збільшення M_1 ?
4. Як треба змінити HR для збільшення або зменшення M_1 ?

Вихідні дані для розрахунків за варіантами наведені в таблиці.

Показник	Варіант									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Грошова база	150	130	90	200	300	400	450	500	700	180
Коефіцієнт депонування	0,5	0,6	0,7	0,55	0,4	0,3	0,4	0,45	0,35	0,5
Норма обов'язкових резервів	0,2	0,1	0,25	0,15	0,1	0,15	0,2	0,25	0,2	0,3
Норма надлишкових резервів	0,1	0,15	0,1	0,15	0,05	0,05	0,05	0,05	-	-
Значення після зміни:										
MB	200	180	130	240	310	450	500	530	750	800
CR	0,4	0,5	0,5	0,4	0,3	0,2	0,25	0,3	0,3	0,35
HR	0,1	0,1	0,5	0,2	0,2	0,1	0,3	0,1	0,3	0,1
Збільшення обсягу M_1 , яке треба здійснити за рахунок зміни MB	100	120	500	300	180	250	300	200	280	400
Збільшення обсягу M_1 , яке треба здійснити за рахунок зміни HR	-20	-30	10	20	30	25	30	40	35	22
Показник	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Грошова база	690	700	180	320	430	900	1100	1500	2000	3200
Коефіцієнт депонування	0,4	0,35	0,2	0,25	0,5	0,55	0,4	0,3	0,7	0,5
Норма обов'язкових резервів	0,35	0,3	0,2	0,15	0,2	0,3	0,2	0,3	0,15	0,25
Норма надлишкових резервів	-	0,15	-	0,05	0,05	0,1	-	0,1	0,05	0,15

Закінчення таблиці

Значення після зміни:										
<i>MB</i>	820	1000	250	400	550	1100	1500	1600	2900	3800
<i>CR</i>	0,3	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4
<i>HR</i>	0,2	0,1	0,5	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,35	0,4
Збільшення обсягу M_p , яке треба здійснити за рахунок зміни <i>MB</i>	600	200	300	280	260	350	400	600	800	700
Збільшення обсягу M_p , яке треба здійснити за рахунок зміни <i>HR</i>	-25	-30	-40	24	28	32	-50	-40	45	50

Розрахункова задача 2

Розрахувати ціну облігації за формулою

$$v = \sum_{1}^n \frac{I}{(1 + K_d)^n} + \frac{M}{(1 + K_d)^n},$$

де n – кількість років до погашення; I – річна сплата відсотка або купона; K_d – ставка відсотка у вигляді десяткового дробу; M – сума погашення облігації (номінальна вартість).

Вихідні дані для розв'язання за варіантами наведені в таблиці.

Показник	Од. виміру	Варіант									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Номінальна вартість	грн.										
Відсотковий дохід											
Кількість років до погашення	роки										
Ставка відсотка											

Закінчення таблиці

Показник	Од. виміру	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Номінальна вартість	грн.										
Відсотковий дохід											
Кількість років до погашення	роки										
Ставка відсотка											

3. Завдання з курсу “Фінанси підприємств”

Аналіз фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності, які надає керівник від бази практики

Необхідно ознайомитися з фінансовою звітністю підприємства за два роки; здійснити вертикальний і горизонтальний аналізи даних фінансової звітності, тобто проаналізувати структуру і динаміку окремих статей звітності; розрахувати платоспроможність, рентабельність, ділову активність і проаналізувати їх динаміку; навчитись оцінювати фінансовий стан підприємства; виявляти позитивні або негативні тенденції в його зміні; з'ясувати чинники впливу на погіршення або поліпшення фінансового стану; складати аналітичну записку на основі виконаних розрахунків з пропозиціями щодо заходів поліпшення фінансового стану підприємства.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

Процес оцінювання знань студентів передбачає: перевірку керівниками практики звіту з практики та написання відгуку; захист звіту студентом перед комісією (повнота виконання програми практики та індивідуального завдання; відповіді на запитання).

Оцінка “відмінно” ставиться студенту за умови повного виконання ним програми практики та індивідуального завдання і ґрунтовних відповідей на поставлені запитання.

Оцінку “добре” студент отримує за умови виконання ним програми практики та індивідуального завдання на 80 % і чітких відповідей на поставлені запитання.

Оцінка “задовільно” ставиться студенту за умови виконання ним програми практики та індивідуального завдання щонайменше на 60 % і чітких відповідей на більшість поставлених запитань.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Про банки та банківську діяльність*: Закон України: затв. постановою ВРУ № 872—12 від 20.03.91 р. // Відом. ВРУ. — 1991. — № 25. — С. 281.
2. *Про цінні папери та фондову біржу*: Закон України: затв. постановою ВРУ № 1202/12 від 18.06.91 р. // Відом. ВРУ. — 1991. — № 38. — С. 508.
3. *Про систему валютного регулювання і валютного контролю*: Декрет КМУ зі змінами та допов. № 932—XIV від 14.07.99 р. // Голос України. — 1999. — 11 серп.
4. *Про Національний банк України*: Закон України: затв. постановою ВРУ № 679—14 від 20.05.99 р. // Відом. ВРУ. — 1999. — № 29. — С. 238.
5. *Бюджетний кодекс України* // Голос України. — № 129 від 24 07.2001.
6. *Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті*: Затв. постановою Правління НБУ № 135 від 29.03.2001 р. // Дод. до “Вісн. Нац. Банку”. — 2001. — № 4.
7. *Бланк І. А.* Основи фінансового менеджменту: В 2 т. — К.: Ника-центр, 1999. — 1022 с.
8. *Василик О. Д.* Державні фінанси України. — К.: Вища шк., 1997.
9. *Василик О. Д.* Теорія фінансів. — К.: НІОС, 2000.
10. *Гальчинський А.* Теорія грошей: Навч. посіб. — К.: Основи, 1996. — 413 с.
11. *Гриджина М. В.* Фінансовий менеджмент: Курс лекцій. — 2-ге вид., опр. і доп. — К.: МАУП, 2002. — 160 с.
12. *Гроші та кредит* / За ред. М. Савлука. — К.: КНЕУ, 2000. — 520 с.
13. *Деньги* / Составитель А. Чухно. — К.: Украина, 1997. — 509 с.
14. *Демківський А.* Сучасний вексельний обіг. — К.: Т-во “Знання України”, 1996. — 138 с.

15. *Долан Э. Дж.* и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Пер. с англ. В. Лукашевича и др. — СПб., 1994. — 496 с.
16. *Івахненко В. М.* Курс економічного аналізу — К.: Знання-прес, 2000. — 207 с.
17. *Ізмайлова К. В.* Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2000.
18. *Крейнина М. Н.* Финансовое состояние предприятия. Методы оценки. — М.: ИКЦ “ДИС”, 1997.
19. *Круглов В.* Основы международных валютно-кредитных и финансовых отношений: Учеб. для вузов. — М.: Инфра М, 1998. — 432 с.
20. *Котляр М. Л.* Аналіз фінансового стану підприємства // Фінанси України. — 2004. — № 5 — С. 99—104.
21. *Лактіонова Л. А.* “Фінансовий аналіз суб’єктів господарювання”: Монографія. — К.: КНЕУ, 2001. — 387 с.
22. *Луців Б.* Лізинг і факторинг як альтернативне джерело кредитування та інструмент збуту: Навч. посіб. — К.: ІСДО, 1993. — 72 с.
23. *Макконел К., Брю С.* Экономикс. Принципы, проблемы и политика. — М.: Республика, 1992. — 400 с.
24. *Мишикін Ф.* Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків. — К.: Основи, 1998. — 963 с.
25. *Національний банк та грошово-кредитна політика* / За ред. Ю. Мороза, М. Пуховкіної. — К., 1999.
26. *Практикум по фінансовому менеджменту* / Под ред. Е. С. Стояновой. — 2-е изд. — М., 1997.
27. *Рязанцева Н. С.* Міжнародні фінанси. — К.: КНЕУ, 2001.
28. *Сакс Д., Ларрен Ф.* Макроэкономика: глобальный подход. — М.: Дело, 1996. — 847 с.
29. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. — Минск: Новое знание, 1999. — 688 с.
30. *Терещенко О. О.* “Фінансова діяльність суб’єктів господарювання”: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2003.
31. *Финансы.* Денежное обращение. Кредит: Учеб. для вузов / Под ред. Дробозиной. — М.: ЮНИТИ, 1997. — 386 с.
32. *Філіпенко А.* Міжнародні валютно-фінансові відносини. — К.: Либідь, 1997. — 246 с.
33. *Финансы* / Под ред. В. М. Радионовой. — М.: Финансы и статистика, 1995.

34. *Фінанси підприємств* / Під ред. А. М. Поддєрьогіна. — К.: КНЕУ, 2000.
35. *Фінансова діяльність підприємства: Підручник* / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Либідь, 2002. — 384 с.
36. *Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С.* Финансы предприятий. — М.: Инфра—М, 1998.
37. *Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С.* Методика финансового анализа. — М.: ИНФРА—М, 1996.

ДОДАТКИ

Додаток 1

*Зразок оформлення листа для проходження практики**

Директору _____
(повна назва інституту)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (прізвище та ініціали студента)

Група _____

Спеціальність _____

Форма навчання _____

Прошу дозволити проходження _____ у термін _____
(вказати вид практики)

з “__” _____ по “__” _____ на базі _____
(повна назва закладу)

Керівник практики від _____
(повна назва бази практики)

_____ (прізвище та ініціали, посада)

Погоджено:

_____ (підпис керівника практики від бази практики) _____ (прізвище, ініціали)

“__” _____ (дата)

_____ (підпис керівника практики від навчального закладу) _____ (прізвище, ініціали)

“__” _____ (дата)

МП _____ (підпис студента)

_____ “__” _____ (дата)

*Лист надсилається до інституту на ім'я директора за 1,5–2 місяці до початку практики.

Щоденник практики студента

Щоденник розроблений за формою, визначеною Положенням про практику студентів МАУП, затвердженим наказом Президента МАУП від 17 січня 2005 р. № 04-о, і містить такі складові:

- перша сторінка, де визначено вид практики, навчальний підрозділ, курс, групу, спеціальність;
- направлення на практику;
- календарний план проходження практики;
- основні положення практики;
- звіт про виконання програми практики;
- відгук керівника від бази практики і оцінка роботи студента;
- відгук керівника практики від навчального закладу про роботу студента;
- правила ведення і оформлення щоденника.

Бланки щоденника отримують на настановчій конференції практики (на випускній кафедрі, у навчальній частині, деканаті).

*Зразок оформлення першої сторінки звіту
про виконання практики*

Міжрегіональна Академія управління персоналом	
ЗВІТ	
про виконання програми _____ практики (вид практики)	
студента _____ (прізвище, ім'я, по батькові)	
групи _____	
Спеціальність _____	
Кваліфікаційний рівень _____	
База практики _____ (повна назва)	
Керівник практики від бази практики _____ (посада, прізвище, ініціали)	Керівник практики від випускної кафедри _____ (посада, прізвище, ініціали)
Звіт захищений “__” _____ 200_р. _____ (підпис)	
Київ 200_	

ЗМІСТ

Мета та основні завдання практики	3
Організація та проведення практики.....	3
Вимоги до звіту студентів з навчальної практики	4
Програма навчальної практики	5
Критерії оцінювання знань, умінь і навичок	11
Список літератури.....	11
Додатки.....	14

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Коліна*
Комп'ютерне верстання *К. І. Мельник*

Зам. № ВКЦ-4726

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.

Наклад 100 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*

Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»